

VRIJEDAN PRILOG IZUČAVANJU NAŠE KNJIŽEVNE BAŠTINE

Katja Bakija

KNJIGA O "DUBROVNIKU" 1849.-1852.,

(Erasmus naklada, Zagreb 2005.)

U biblioteci zagrebačke *Erasmus naklade*, koja počevši od 1993. u svom izdavačkom programu objavljuje djela hrvatske intelektualne baštine, pojavila se monografska studija Katje Bakije *Knjiga o "Dubrovniku" 1849.-1852.* Riječ je o prvom od četiri sveska edicije posvećene prvom dubrovačkom časopisu na hrvatskom jeziku u doba hrvatskoga nacionalnoga preporoda. Poslije ove studije planiraju se izdati još tri popratna sveska pretisaka spomenutoga časopisa, odnosno tri njegova godišta (1849, 1850. i 1851.). Prije toga u istoj su ediciji objavljeni pretisci prvog hrvatskog časopisa *Kolo* (prvi tečaj, Zagreb, 1842.-1853., u četiri sveska) i prvog hrvatskog časopisa u Dalmaciji (*Zora dalmatinska*, Zadar, 1844.-1849., u četiri sveska).

Književni almanah *DUBROVNIK – Cviet narodnog književstva (knjižtva)* pojavio se u Dubrovniku u prijelomnom povijesnom trenutku, neposredno poslije revolucionarnih četrdesetosmaških previranja što će u čitavoj Europi biti obilježena težnjom za sveukupnim društvenim, političkim i kulturnim promjenama. Sve izrazitiji liberalni zahtjevi osviještenoga domaćega građanstva stvorili su potrebu za boljim i bržim

širenjem informacija, političkih, kulturnih i književnih. Oblikovala se tako i potreba za otvaranje novoga prostora medijskoga djelovanja, osnivanja novih glasila, časopisa i godišnjaka na hrvatskom jeziku.

U želji da zadovolji potrebe domaće javnosti, grupa dubrovačkih intelektualaca, predvođena Matijom Banom, Medom Pucićem i Ivanom Augustom Kaznačićem odlučuje u proljeće 1849. pokrenuti vlastiti književni časopis (*lětopis*), kako bi aktivno pridonijela "slavjansko-književnom preporodjenju". Izašla su ukupno tri sveska, prvi u Dubrovniku u tiskari Martecchini 1849., a ostala dva u Zagrebu, jedan u "Tiskarnici dra. Ljudevita Gaja" a drugi "Tiskom Franje Župana".

U uvodnom dijelu svoje monografije autorica piše o časopisu kao činjenici književnoga života, te o Dubrovniku i Hrvatskoj sredinom XIX. stoljeća. Na taj način čitatelj dobiva temeljnu spoznaju o značenju periodičkih publikacija u literarnom razvoju, te o prilikama što su dovele do osnutka dubrovačkog godišnjaka. Dubrovnik, grad slavne i bogate književne tradicije na hrvatskom jeziku, bio je na neki način predodređen da u novim društvenim i kulturnim prilikama pokuša obnoviti i nastaviti rad

svojih prethodnih literarnih generacija. No, za razliku od minulih stoljeća, kada se na Orlandovu stupu ponosno lepršala zastava slobodne trgovačke republike, sada je grad u političkom smislu bio podređen austrijskoj carevini. Luko Giorgi u svojoj poslanici u talijanskim jedanaestercima slika žalosnu sliku tadašnjega Dubrovnika: "Dubrovnik, nekad svoj gospodar, danas je sluga i pomiješan je s bezimenim mnoštvom malih gradova."

Osnovni program novog dubrovačkog godišnjaka bio je poticati i razvijati književnost na narodnom jeziku. Značilo je to ujedno boriti se za očuvanje vlastitoga jezika i njegovih prirodnih prava, ali i afirmaciju stare dubrovačke književnosti koja je tada već bila svojim dobrim dijelom zapala u zaborav. U tom smislu je ljetopis bio podijeljen u dva dijela. U prvom su se publicirala najvažnija djela starije dubrovačke književnosti (Ivan Bunić Vučić, Junije Palmotić, Marko Bruerović), dok je drugi dio bio posvećen suvremenoj književnosti. Pored toga u godišnjaku su objavljivani prijevodi iz slavenskih i drugih europskih jezika (poljskog, ruskog, francuskog i grčkog).

Središnje mjesto u studiji Katje Bakije zauzima pomna raščlamba sadržaja triju svezaka časopisa *Dubrovnik*, odnosno dvaju njegovih dijelova (*Staro književstvo*, *Novo književstvo*). U prvom su svesku tako bila objavljena *Plandovanja* Ivana Bunića Vučića, s predgovorom Mede Pucića (Orsat Počić), dok je u drugi uvrštena kulturno-povijesna studija Matije Bana *Zercalo poviestnice dubrovačke*, jezična rasprava *Osnovi sveslavianskog jezika* i njegove tri ode,

Pjesma Dubrovniku Petra Preradovića, pjesme *Vienac narodne slave* i *Piesan Dubrovniku* Antuna Kaznačića, pjesme njegova sina Ivana Augusta Kaznačića, nekoliko narodnih pjesama, te Pucićev odlomak prijevoda Homerove *Odiseje*. Ukupno je u prvom svesku bilo objavljeno devet priloga, od kojih sedam književnih uz jezičnu raspravu i književno povijesnu studiju.

Drugi svezak donio je deset priloga, tri iz književnosti (pjesništva), programski članak o uređivačkoj politici, dva jezična priloga, jedan životopis, dva priloga o narodnom životu i običajima te jednu povijesnu raspravu. Dva su priloga prevedena (životopis s talijanskog, a lirika s poljskog, ruskog i francuskog). Najveći broj priloga, ukupno pet tekstova, napisao je glavni urednik Matija Ban, dok su ostale priloge potpisivali Marko Galjuf, Đuro Ban i Medo Pucić (prevoditelji), Petar Franasović i Petar Marinović. Posljednji, treći svezak almanaha, predstavlja književno djelo Marka Bruerovića o kojem piše Medo Pucić. U njemu je uvršteno još jedanaest različitih drugih priloga, od kojih najveći dio ponovno potpisuje Matija Ban.

Nakon analize sadržaja triju godišta časopisa, autorica prelazi na biografske prikaze njegovih glavnih urednika (Matija Ban, Medo Pucić, Ivan August Kaznačić) i suradnika/autora (P. J. Beranger, I. Bunić Vučić, M. Bruerović, P. Franasović, M. F. Galjuf, A. Kaznačić, A. Manzoni, J. Palmotić, P. Preradović, A. Puškin, M. Vodopić). Na kraju slijedi bibliografija priloga (po autorima), popis korištene literature, kazalo imena, sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku, te bilješka

o autorici. Knjiga je tiskana u izvornom formatu časopisa i bogato urešena različitim slikovnim priložima (grafike, ilustracije, portreti, preslike pojedinih stranica).

Gledajući u cjelini, *Knjiga o "Dubrovniku"* Katje Bakije, vrijedan je, temeljit i nadasve koristan doprinos boljem upoznavanju naše periodičke i književne baštine. Poglavitog onog njenog dijela koji se odnosi na dubrovačku tradiciju i kulturu

sredinom devetnaestoga stoljeća, u doba narodnoga preporoda. S druge strane, zbog vrijednih priloga iz dubrovačke starije književnosti o kojima se u godišnjaku piše, knjiga će zasigurno biti dragocjena i istraživačima naše starije literature. Stoga ovu studiju možemo uvrstiti među pouzdane priručnike namijenjene prvenstveno domaćim filolozima i povjesničarima književnosti, ali podjednako tako i široj kulturnoj javnosti.

Irvin Lukežić

GRANICA JAVNOG I PRIVATNOG U DRŽIĆA

Slavica Stojan

SLAST TARTARE

MARIN DRŽIĆ U SVAKODNEVICI RENESANSNOG DUBROVNIKA

(Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, Zagreb – Dubrovnik, 2007.)

Arhivski izvori pružaju nesagledivo mnoštvo podataka, a svaki istraživač odabrat će vlastiti pristup njihovoj interpretaciji. Za našu su književnu povijest posebice zanimljivi i relevantni dubrovački arhivi, a najnovija knjiga Slavice Stojan izvrstan je primjer kako arhivski podatci inventivno povezani s opusom našega najboljega komediografa mogu "oživjeti" te čitatelja ambijentirati u život renesansnoga Dubrovnik Držićeva vremena. Autorica je vrlo uspješno obavila postavljen si zadatak:

Usporednim čitanjem Držićeva književnog teksta, zapisnika sudske kancelarije i različitih notarskih zapisa, koji su nastajali između 1520. i 1580. godine u Dubrovniku, pokušala sam odrediti sličnosti Držićeva zbiljskog i virtualnog svijeta, otkriti njegove duhovne poticaje i izazove, oživjeti ga kao svjedoka zbivanja na javnim prostorima Grada, identificirati njegove žive modele i rekonstruirati iz retrospektivne etnografije govorenja njihovo ponašanje i njihove stavove koji ih ne otkrivaju kao žrtve ograničavajućih